

Койчева Тетяна Іванівна

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна
Email: tikoycheva@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5518-4260>

Ду Цзіні

здобувачка наукового ступеня доктора філософії,
аспірантка кафедри педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна
Email: dujingyi000@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-4170-5899>

**Особливості підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва
до етнокультурного виховання учнів**

Статтю присвячено висвітленню особливостей підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва до етнокультурного виховання учнів. Конкретизовано сутність етнокультурного виховання в сучасних соціокультурних умовах як таке, що передбачає реалізацію виховних потенцій етнічного та культурного середовища як простору становлення в учнів властивостей і якостей народу, представником якого вони є. Зроблено припущення про те, що етнокультурне виховання забезпечує переорієнтацію всієї освітньої системи на етнокультурні детермінанти виховання молоді, актуалізацію їхньої значущості під час передачі культури народу від покоління до покоління. Визначено, що етнокультурне виховання традиційно реалізується: насиченням освітнього процесу інформацією про культуру народу, соціальні норми поведінки, духовно-моральні цінності; ознайомленням учнів із культурними досягненнями інших етносів, демонстрацією рівності та недискримінаційного ставлення; увиразненням досвіду народного виховання з метою активізації інтересу школярів до народної культури, традицій, творчості; набуттям досвіду толерантного ставлення до людей різних етнічних груп і національностей.

Доведено, що художня творчість етнічного характеру, базуючись на аксіоматичних принципах самої природи мистецтва, є пріоритетним способом культурного буття та постулювання національної ідеї, а отже, активізує потенціал етнокультурного виховання. Встановлено, що образотворче мистецтво є потужним засобом етнокультурного виховання учнів, адже в художній творчості виявлено і збережено етнічно-традиційний виховний ідеал українського народу, відтворений у високохудожній образній формі, що доступна для сприйняття та розуміння.

Доведено, що провідником і популяризатором культурного спадку різних етносів, культур, націй виступає педагог, місія якого полягає в залученні молодого покоління до розмаїття культурних цінностей, етнонаціональних традицій. Встановлено, що сучасний учитель образотворчого мистецтва має бути одночасно носієм власної етнонаціональної культури та «надихачем» розвитку етнічної та культурної самосвідомості учнів. Визначено, що підготовленість педагога-художника до етнокультурного виховання учнів дає можливість залучити їх до різновидів художньої та декоративно-вжиткової творчості, заснованої на елементах народного мистецтва. Доведено, що послуговування вчителем образотворчого мистецтва всім арсеналом виражальних засобів народної художньої творчості збагачує методику навчання образотворчого мистецтва за розділами: живопис, малюнок, скульптура, декоративно-вжиткове мистецтво, історія мистецтва.

Ключові слова: культура, етнічна культура, етнічна толерантність, міжетнічна толерантність, етнокультурні детермінанти виховання, етнокультурне виховання, етнокультурна компетентність, образотворче мистецтво, декоративно-вжиткове мистецтво, художня творчість, народне мистецтво, професійно-педагогічна діяльність вчителя образотворчого мистецтва, вчитель мистецтва, вчитель образотворчого мистецтва, педагог-художник, художньо-педагогічна дидактика, образотворча дидактика.

Вступ. Етнокультурний розвиток українського суспільства ґрунтується на засадничих принципах збереження культурної ідентичності та культурної самобутності всіх етноспільнот, які проживають на теренах України і є невід'ємною частиною українського суспільства; гармонійного поєднання етнічних інтересів представників різних культурних груп з інтересами і потребами всього народу України; відтворення умов для гармонійного розвитку національної «більшості» як державотворчої української мультиетнічної нації, формування її національної самоідентифікації; етнічної толерантності в етнокультурному розмаїтті; усунення негативних соціальних стереотипів і деформацій в етнокультурному середовищі; засвоєння мови і культури України за одночасного збереження рідних мов і культур національних меншин; дотримання політики рівності в етнокультурному розвитку; зростання престижу української культури.

Саме в освітньому просторі молода людина заглиблюється в етнічну культуру власного народу, досліджує та пізнає національну самобутність регіону і таким чином долучається до світового загальнолюдського культурного простору. Провідником і популяризатором культурного спадку різних етносів, культур, націй виступає педагог, місія якого полягає в залученні молодого покоління до розмаїття культурних цінностей, етнонаціональних традицій. Отже, вчитель має бути одночасно носієм власної етнонаціональної культури та «надихачем» розвитку етнічної та культурної самосвідомості учнів.

Система національного виховання України наразі відчуває на собі згубний вплив соціального та культурного «тиску» в складних умовах невизначеності. Концепція національної ідентичності сучасної молоді та її культурно-ментальної приналежності потребує переосмислення ціннісних, культурних і соціальних координат виховної системи, в основу якої покладено етнокультурне виховання. Етнокультурне виховання сучасної молоді передбачає реалізацію виховних потенцій етнічного та культурного середовища як простору становлення в учнів властивостей і якостей народу, представником якого вона є. Водночас етнокультурне виховання забезпечує переорієнтацію всієї освітньої системи на етнокультурні детермінанти виховання молоді, актуалізацію їхньої значущості під час передачі культури народу від покоління до покоління. Вагому роль в становленні етнокультурного розвитку молодого покоління відіграють культурно-мистецькі практики, що є могутнім засобом впливу на естетичний і культурний розвиток особистості. Отже, відповідальність за мистецько-культурний розвиток учнів покладається, зокрема, і на вчителів образотворчого мистецтва.

Аналіз досліджень і публікацій з порушеного питання свідчить, що науковий фонд містить фрагментарні напрацювання з проблеми активізації етнокультурного компонента в дидактиці сучасного образотворчого мистецтва. Еволюцію становлення системи образотворчого мистецтва дослідила Д. Скринник-Миська; загальну методологію підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва розкрито в розвідках М. Пічура, О. Піддубної, Г. Сотської, О. Ружицького; сучасні підходи до підготовки вчителів образотворчого мистецтва студіюють Хуан Цзіншен (роль естетичного світогляду педагога-художника): А. Ткаченко, Ху Юе (роль дизайнерської підготовки в становленні педагога-художника); Д. Кібіч, Ву Мінлі (культура педагога-художника); Ван Вей (художньо-педагогічна ментальність учителя образотворчого мистецтва); Ван Цзялун (роль проєктної діяльності в становленні педагога-художника). Отже, можемо констатувати, що потенціал етнокультурного виховання в системі художньо-педагогічної дидактики розкрито недостатньо. Спираючись на це, вважаємо доцільним глибше дослідити специфіку підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва до етнокультурного виховання учнів, адже майбутні педагоги є носіями цінностей та ідеалів культури українського народу, що здатні сформувати національну художню культуру учнів та їх етнокультурний світогляд.

Мета та завдання дослідження. Мета розвідки полягає у висвітленні особливостей підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва до етнокультурного виховання учнів.

Відповідно до мети сформульовано низку завдань: схарактеризувати узагальнене визначення категорії «етнокультурне виховання учнів»; висвітлити роль етнокультурного компоненту в дидактиці образотворчого мистецтва; накреслити тенденції підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва до етнокультурного виховання учнів.

Матеріали та методи дослідження. У пошуках тенденцій підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва до етнокультурного виховання учнів ми спиралися на методологію етнології та культурології, систематизуючи наявні в наукових джерелах інтерпретації категорій «етнічна культура», «етнічна ідентифікація», «культурне самовираження в мистецтві». Використовуючи метод узагальнення, сформулювали власне визначення категорії «етнокультурне виховання учнів». Використовуючи метод прогнозування, спроектували систему педагогічних та організаційно-середовищних умов підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва до етнокультурного виховання учнів.

Результати дослідження. Культурна спадщина, зокрема мистецька, є тим «скарбом», що втілює в собі найяскравіші специфічні характеристики ідентичності нації. До аналізу культурної спадщини

митці звертаються з метою визначення напрямів розвитку загальнонаціональних культурних традицій власною творчістю.

У роботах учених (С. Стоян, В. Щербаківський, А. Корнієнко) досліджено роль етнічного та культурного компонентів в українському образотворчому мистецтві та доведено їхнє значення як інструменту вивчення культурної та мистецької спадщини різних народів, їх взаємодії з глобальними культурними та мистецькими течіями. Напрями активізації етнокультурного компоненту в системі мистецької освіти досліджували як учені-методологи мистецтва й культурології, так і фахівці мистецької дидактики. На думку О. Піддубної, професійна діяльність учителів образотворчого мистецтва забезпечує формування рівня духовної культури учнів, розвиток їх національної та культурної свідомості, громадянських рис, що здійснюється шляхом вивчення культурно-історичного та художньо-ментального значення культурних і мистецьких здобутків українського народу, відтворення у змісті мистецької дидактики народних традицій, культурних практик різних етнічних і культурних груп (Піддубна, 2012: 286).

Студіюючи культурно-історичні метаморфози у європейському образотворчому мистецтві, С. Стоян доводить вирішальну роль мистецького символізму як провідного аспекту продукування художнього образу в європейських культурних традиціях (Стоян, 2014: 166).

У дослідженнях В. Личковах репрезентовано методологічні й естетичні аспекти української культури та мистецтва, специфіковано концепцію сигнатури як знаково-символьної системи, що структурує культурний та естетичний простір етносу (Личковах, 2011: 140). Сигнатура в образотворчому мистецтві, за В. Личковах, є знаковим комплексом, що символізує значеннєві константи духовної та естетичної культури певного етносу, народу, регіону або краю (Личковах, 2006: 29).

Дослідження О. Щербань присвячені аналізу символічної основи художніх творів, зокрема творів образотворчого мистецтва. Авторка доводить, що такі твори збагачують етнокультурний дискурс і сприяють кращому розумінню культурної спадщини народу крізь призму мистецтва (Щербань, 2010: 66).

Методологія етнокультурного виховання базується на специфічних ознаках етнічної культури як міждисциплінарної категорії. Розуміння етнічної культури знаходимо в класичній інтерпретації: локальне явище в системі цілісного процесу глобального простору світової культури. У широкому сенсі саме етнічна культура, на нашу думку, є «серцем» і водночас рушійною силою консолідації націй, каналом міжетнічних комунікацій на толерантних засадах. У вузькому сенсі етнічна культура здебільшого розтлумачується як синтез матеріальних і духовних цінностей, що вироблені певним етносом (народом) упродовж його історичної еволюції, на теренах його власної території, різноманітними способами та засобами етнічної ідентифікації та самовираження (рідна мова, релігія, мистецтво) і не містять запозичених зразків. Водночас етнічна культура є сукупністю притаманних етносу засобів, елементів, галузей життєдіяльності, що гарантують його збереження та відтворення, а завдяки неповторним і самобутнім властивостям відіграють етноідентифікувальну роль. Отже, виступаючи невід'ємною характеристикою етносу, етнічна культура є артефактом людей, що пов'язані між собою єдністю походження й історичної еволюції.

Маркерами культурної етноідентифікації зазвичай (Г. Лозко, В. Личковах) визначають: зовнішні параметри (етнотип, мова, притаманна регіону, єдність традицій, звичаїв, фольклор та епос, видатні пращури); внутрішні параметри (ідентифікація себе як члена даного етносередовища, внутрішня етнічна та культурна близькість, емоційний зв'язок із представниками конкретної етнічної спільноти) (Лозко, 2001: 94). Отже, етнічна культура шляхом етноідентифікації сприяє формуванню менталітету певного етносу як глибинної духовно-світоглядної будови, що притаманна певному народу та сформована в конкретних кліматично-природних і культурно-історичних умовах.

Передумовами позасвідомого освоєння менталітету етносу є досконале володіння рідною мовою, етнічна Я-концепція особистості та її цілеспрямоване виховання, національна та культурна самосвідомість, що виявляється в національній і культурній ідентифікації, у набутті уявлень про типові риси власної етнічної спільноти, у свідомому розумінні спільності історичного минулого, світоглядних уявлень про рідний край, культуру та традиції власного народу, художні та мистецькі традиції. Упевнені в тому, що сучасна школа покликана не лише вберегти етнокультурні традиції українського народу, а й зробити його дієвим механізмом націоментального розвитку держави. Мета, завдання, змістове наповнення, технології етнокультурного виховання спрямовані на розвиток і соціалізацію особистості учня як представника певного етносу і водночас громадянина багатоетнічної та багатонаціональної держави. Етнокультурне виховання традиційно реалізується: насиченням освітнього процесу інформацією про культуру народу, соціальні норми поведінки, духовно-моральні цінності; ознайомленням учнів із культурними досягненнями інших етносів, демонстрацією рівності та недискримінаційного ставлення; увиразненням досвіду народного виховання з метою активізації інтересу школярів до народної культури, традицій, творчості; набуттям досвіду толерантного ставлення до людей різних етнічних груп і національностей.

На нашу думку, етнокультурне виховання учнів забезпечує наслідування дітьми найкращих моральних традицій, загальнолюдських цінностей і стереотипів поведінки, що є притаманними для цього етносу, засвоєння яких уможливорює входження дитини у світовий простір співіснування різних народів. Проте етнокультурне виховання є не лише простою сумою знань і світоглядно-ціннісних уявлень певної етнічної та культурної групи, яка шляхом ознайомлення із знаково-символьними засадами сприяє усвідомленню, відтворенню етнічного, культурного й естетичного світогляду власного народу, а й забезпечує свідоме розуміння, поважне ставлення до його культурних маркерів у синтезі з аналогічним толерантним ставленням до культурних проявів інших народів (Мацейків, 2008: 395). Отже, можна говорити про те, що саме етнокультурне виховання забезпечує збереження етнокультурної спадщини народу, виховуючи особистість на етнокультурних традиціях (Котляр, 2006: 111). У цьому плані процес становлення особистості в етнокультурних традиціях продукує осмислення синхронних і діяхронних культурних зв'язків, що синтезують мультиетнічну «горизонталь» географічного простору й історично-еволюційну «вертикаль» становлення етносу в нерозривній єдності з простором світової культури.

У контексті дослідження спираємося на аксіому про те, що роль образотворчого мистецтва у збереженні культурної ідентичності народу, його спадщини є надзвичайно важливою. Творче самовираження народу підтримує зв'язок між минулим і сучасним, надає мистецтву неповторності в умовах глобалізації.

Українське образотворче мистецтво має глибоке історичне та національне коріння (прадавність культурних практик, нашарування та мультиплікація культурних артефактів різних етносів, органіки композицій, гармонія природи і людини, мальовничість краєвидів тощо). Зв'язаність українського образотворчого мистецтва з прадавними європейськими, візантійськими та балкано-тюркськими культурними традиціями (малювання, різьблення, іконопису, графіки, декорування, мозаїки, витинання, писанкарства, орнаментики) має обрядово-релігійні та фольклорно-міфологічні витoki, що виступають засобом становлення народної культури, адже активізують архетипи «колективної надсвідомості» українського народу. Етнічне «коріння» українського образотворчого мистецтва має фундаментом стародавні традиції: графічний тотемізм первісного суспільства, Трипільську орнаментику, Скіфський анімалістичний живопис, зображення фантастичних істот праслав'янської та язичницької міфології, сакральні мотиви іконопису раннього християнства. Пошуки співзвучності етномистецьких традицій і сучасних художніх практик пов'язані з прагненням гармонізації з Природою та Космосом, що дають змогу митцю досягати високого «духовного регістру» художнього світогляду.

Підтримуємо думку Цзяо Цжи про те, що, активізуючи синтез традиційних символів, колірних рішень і стилістичних маркерів, образотворче мистецтво не лише зберігає, а й розвиває національну культуру та традиції, роблячи її актуальною в сучасній світовій культурі (Цзяо Цжи, 2026: 145).

Етнокультурні традиції в китайському образотворчому мистецтві (станковий живопис, ієрогліфіка, традиційні малюнки тушшю) віддзеркалюються філософією Давнього Сходу: органікою існування свідомого та позасвідомого, гармонією та духовною чистотою (Lu Hong, 2013). Стилiстика культурних та етнічних мотивів у китайському образотворчому мистецтві детермінується традиціями монументального розпису стародавніх храмів Китаю, традиційними малюнками «гора і вода» (шань-шуй), «квітка і птах» (хуа-няо).

Отже, художня творчість етнічного характеру, базуючись на аксіоматичних принципах самої природи мистецтва (передусім ідеться про закон традиційності, адже творчість нерозривно пов'язана з неперервністю, є канонічною, а отже, традиційною), є пріоритетним способом культурного буття та постулювання національної ідеї (Щербаківський, 1995: 210). У художній творчості вияскравлено і збережено етнічно-традиційний виховний ідеал українського народу, відтворений у високохудожній образній формі, що доступна для сприйняття та розуміння. Народна художня творчість синтезує різноманітні фольклорні форми, народне мистецтво (образотворче, декоративно-вжиткове, елементи зодчества). Різновиди народної художньої творчості класифікуються за національними, етнографічними, територіальними ознаками; варіюються відповідно до матеріалів виготовлення, прийомів і технік художнього оздоблення; розрізняються за формотипами та мотивами малюнків, орнаментів. Наприклад, орнамент, що є провідним виражальним засобом декоративно-вжиткового мистецтва, характеризується неймовірним розмаїттям стилів, адже зберігає накопичення та нашарування вкрай давніх культур і народних традицій і віддзеркалює образно-символьну систему етносу (Кара-Васильєва, 2005). Тож учні отримують можливість набути досвіду вільного орієнтування в системі знаків і символів, зрозуміти та відчувати «мову» народного мистецтва, «коди» та «шифри» культури власного народу, набути вмінь власного творчого самовираження в етнокультурних художніх традиціях.

Послугування вчителем образотворчого мистецтва всім арсеналом виражальних засобів народної художньої творчості збагачує методику навчання образотворчого мистецтва за розділами: живопис, малюнок, скульптура, декоративно-вжиткове мистецтво, історія мистецтва (Корнієнко, 2016). Твори

народного живописного та декоративного мистецтва, як органічна частина духовної та етнічної культури, виступають продуктивним способом етнокультурного виховання учнів.

Долучаючись до практичного відтворення елементів живопису та декорування на уроках образотворчого мистецтва, учні набувають первинного досвіду висловлення власних вражень від найкращих творів декоративного живопису (ознайомлення з творами «наївного» мистецтва примітивістки Катерини Білокур; казково-фантастичними живописними композиціями народної мисткині Марії Примаченко тощо). У межах такої роботи учні здійснюють перші спроби художньо-змістового аналізу твору народного мистецтва, за допомогою вчителя намагаються визначити ступінь узгодженості форми, кольору, різноманітних технік виконання. Отже, активізація потенціалу народного живописного мистецтва є потужним засобом етнокультурного виховання.

Висновки. Сучасний етап соціокультурного розвитку України потребує переосмислення ролі етнокультурного виховання у становленні культурної особистості громадянина. Звернення до культурних і народних традицій українського мистецтва вирізняється неабияким розвивальним потенціалом, адже етнокультурний світогляд є невід'ємним елементом гармонійної особистості. Концепція етнокультурного розвитку учнів поступово стає пріоритетним напрямом удосконалення системи художньо-естетичної освіти, тож активізуються пошуки механізмів підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва до етнокультурного виховання учнів.

На нашу думку, передумовами осучаснення системи підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва до етнокультурного виховання учнів є: увиразнення у змісті спеціальних дисциплін історично-культурного, культурно-народознавчого та мистецько-традиційного контенту з метою формування етнокультурного світогляду майбутніх педагогів; набуття студентами досвіду самостійного розроблення системи залучення учнів до різновидів художньої та декоративно-ужиткової творчості, заснованої на елементах народного живописного мистецтва.

Перспективними подальшими кроками на шляху розробки проблеми вважаємо дослідження структурної організації підготовленості майбутніх учителів образотворчого мистецтва до етнокультурного виховання учнів.

Література

Батухтіна О. Г. Формування елементів національної культури у дітей шостого року життя засобами української народної іграшки : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Київ, 1999. 232 с.

Кара-Васильєва Т. В. Декоративне мистецтво України ХХ століття: у пошуках «великого стилю». Київ : Либідь, 2005. 277 с.

Корнієнко А. В. Етнокультурне виховання учнів засобами декоративно-ужиткового мистецтва в умовах позашкільного навчального закладу : методичний посібник. Дніпро : ПП Дрига Т. В., 2016. 236 с.

Котляр В. П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей : навчальний посібник. Київ, 2006. 200 с.

Личковах В. А. Філософія етнокультури: теоретико-методологічні та естетичні аспекти історії української культури : монографія. Київ : ПАРАПАН, 2011. 196 с.

Личковах В. А. Український Sacrum: світовідношення як святовідношення (крескультурні горизонти філософії етнокультури) *Філософія етнокультури та морально-естетичні стратегії громадянського самовизначення*: монографія. Чернігів, ЦНТЕІ, 2006. 180 с.

Лозко Г. Етнологія України: філософсько-теоретичний та етнорелігієзнавчий аспект. Київ : АртЕК, 2001. 145 с.

Мацейків Т. Етнокультурна спрямованість шкільної освіти і виховання. *Гірська школа українських Карпат*. 2008. № 4–5. С. 394–397.

Піддубна О. Педагогічний малюнок в професійній підготовці вчителя образотворчого мистецтва. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2012. № 6 (2). С. 285–290.

Скринник-Миська Д. М. Еволюція світоглядно-філософських засад українського образотворчого мистецтва на рубежі ХІХ–ХХ ст. : автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.05. Львів, 2009. 24 с.

Стоян С. П. Культурно-історичні метаморфози символізму в європейському образотворчому мистецтві : монографія. Київ : Вид. «Міленіум», 2014. 358 с.

Цяо Цжи. Сутність етнокультурної компетентності: теоретичний аспект. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді* : зб. наук. пр. Київ, 2016. Вип. 20. Кн. 2. С. 144–153.

Щербаківський В. М. Українське мистецтво : вибрані неопубліковані праці. Київ : Либідь, 1995. 288 с.

Щербань О. О. Символічна функція художнього образу. *Вісник Національного технічного університету України. Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2010. № 2. С. 65–69.

Lu Hong. The History of Chinese Contemporary Art 1978–1999. Shanghai: Calligraphy and Painting Press, 2013. 560 p.

The features of preparing future teachers of fine arts for ethnocultural education of students

Koycheva Tetyana

*Doctor of Sciences (in Pedagogy), Professor, Professor at the Department of Pedagogy
State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky", Odesa, Ukraine*

Du Jingyi

*Doctor of Philosophy (PhD) Degree Holder at the Department of Pedagogy
State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky", Odesa, Ukraine*

The article is devoted to highlighting the features of preparing future teachers of fine arts for ethnocultural education of students. The essence of ethnocultural education in modern socio-cultural conditions is specified as one that involves the implementation of the educational potential of the ethnic and cultural environment as a space for the formation in students of the properties and qualities of the people of which they are a representative. It has been noted that ethnocultural education ensures the reorientation of the entire educational system to the ethnocultural determinants of youth education, the actualization of their significance in the process of transmitting the culture of the people from generation to generation. It has been determined that ethnocultural education is traditionally implemented: saturation of the educational process with information about the culture of the people, social norms of behavior, spiritual and moral values; introducing students to the cultural achievements of other ethnic groups, demonstrating equality and non-discriminatory attitudes; expressing the experience of folk education in order to stimulate schoolchildren's interest in folk culture, traditions, and creativity; gaining experience of tolerant attitude towards people of different ethnic groups and nationalities.

It has been proven that artistic creativity of an ethnic nature, based on the axiomatic principles of the very nature of art, is a priority way of cultural existence and postulating the national idea, therefore activates the potential of ethnocultural education. Fine arts are a powerful means of ethnocultural education of students, because in artistic creativity the ethnic and traditional educational ideal of the Ukrainian people is revealed and preserved, reproduced in a highly artistic figurative form that is accessible for perception and understanding.

It has been proven that the teacher is the guide and popularizer of the cultural heritage of different ethnic groups, cultures, and nations, whose mission is to involve the younger generation in the diversity of cultural values, ethno-national traditions. It has been established that a modern teacher of fine arts must be both a bearer of their own ethno-national culture and an "inspirer" of the development of ethnic and cultural self-awareness of students. It has been determined that the preparedness of a teacher-artist for the ethnocultural education of students allows them to engage in various types of artistic and decorative and applied creativity based on elements of folk art. It has been proven that using the entire arsenal of expressive means of folk art by a teacher of fine arts enriches the methodology of teaching fine arts in the following sections: painting, drawing, sculpture, decorative and applied arts, and art history.

Keywords: culture, ethnic culture, ethnic tolerance, interethnic tolerance, ethnocultural determinants of upbringing, ethnocultural upbringing, ethnocultural competence, fine arts, decorative and applied arts, artistic creativity, folk art, professional and pedagogical activities of a fine arts teacher, teacher-artist.

References

- Batukhtina, O.G. (1999). Formuvannya elementiv natsionalnoyi kultury u ditey shostoho roku zhyttya zasobamy ukrayinskoyi narodnoyi ihrashky [Formation of elements of national culture in children of the sixth year of life by means of Ukrainian folk toys]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- Kara-Vasilyeva, T.V. (2005). Dekorativne mystetstvo Ukrayiny KHKH stolittya: u poshukakh "velykoho stylu" [Decorative Art of Ukraine of the 20th Century: In Search of the "Great Style"]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
- Kornienko, A.V. (2016). Etnokulturne vykhovannya uchniv zasobamy dekorativno-uzhytkovoho mystetstva v umovakh pozashkilnoho navchalnoho zakladu [Ethnocultural education of students using decorative and applied arts in an out-of-school educational institution]. Dnipro: PP Dryga T.V. [in Ukrainian].
- Kotlyar, V.P. (2006). Osnovy obrazotvorchoho mystetstva i metodyka khudozhnoho vykhovannya ditey [Fundamentals of fine arts and methods of artistic education of children]. Kyiv [in Ukrainian].
- Lozko, G. (2001). Etnolohiya Ukrayiny: filosofsko-teoretychnyy ta etnorelihiyevnavchyy aspekt [Ethnology of Ukraine: philosophical-theoretical and ethno-religious aspect]. Kyiv: ArtEK [in Ukrainian].

Lychkova, V.A. (2011). *Filosofiya etnokultury: Teoretyko-metodolohichni ta estetychni aspekty istoriyi ukrayinskoyi kultury* [Philosophy of ethnoculture: Theoretical, methodological and aesthetic aspects of the history of Ukrainian culture]. Kyiv: PARAPAN [in Ukrainian].

Lychkova, V.A. (2006). *Ukrayinskyy Sacrum: svitovidnoshennya yak svyatovidnoshennya (kroskulturni horyzonty filosofiyi etnokultury)* [Philosophy of ethnoculture and moral and aesthetic strategies of civic self-determination]. Chernihiv: TsNTEI [in Ukrainian].

Lu Hong. *The History of Chinese Contemporary Art 1978–1999*. Shanghai: Calligraphy and Painting Press, 2013. 560 p.

Matseikiv, T. (2008). *Etnokulturna spryamovanist shkilnoyi osvity i vykhovannya* [Ethnocultural orientation of school education and upbringing]. *Hirska shkola ukrayinskykh Karpat – Mountain School of the Ukrainian Carpathians*, 4–5, 394–397 [in Ukrainian].

Piddubna, O. (2012). *Pedahohichnyy malyunok v profesiyniy pidhotovtsi vchytelya obrazotvorchoho mystetstva* [Pedagogical drawing in the professional training of a teacher of fine arts]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelya – Problems of training a modern teacher*, 6 (2), 285–290 [in Ukrainian].

Qiao, Zhi (2016). *Sutnist etnokulturnoyi kompetentnosti: teoretychnyy aspekt* [The essence of ethnocultural competence]: theoretical aspect. *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannya ditey ta uchnivskoyi molodi – Theoretical and methodological problems of raising children and students*, 2, 144–153 [in Ukrainian].

Skrynnyk-Myska, D.M. (2009). *Evolutsiya svitohlyadno-filosofskykh zasad ukrayinskoho obrazotvorchoho mystetstva na rubezhi XIX – XX st.* [The Evolution of the Worldview and Philosophical Principles of Ukrainian Fine Art at the Turn of the 19th and 20th Centuries]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Lviv [in Ukrainian].

Stoyan, S.P. (2014). *Kulturno-istorychni metamorfozy symbolizmu v yevropeyskomu obrazotvorchomu mystetstvi* [Cultural and historical metamorphoses of symbolism in European fine arts]. Kyiv: Millennium Publishing House [in Ukrainian].

Shcherbakivskyi, V.M. (1995). *Ukrayinske mystetstvo: Vybrani neopublikovani pratsi* [Ukrainian Art: Selected Unpublished Works]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

Shcherban, O.O. (2010). *Symvolichna funktsiya khudozhnoho obrazu* [The symbolic function of an artistic image]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrayiny. Filosofiya. Psykholohiya – Bulletin of the National Technical University of Ukraine. Philosophy. Psychology. Pedagogy*, 2, 65–69 [in Ukrainian].

Accepted: March 10, 2025